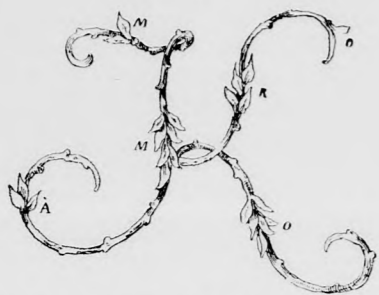

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. márczius 31.

24. számban közölt fejtető kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 20·8 m². Számrejtvény: Talpra magyar, hí a haza. Petőfi Sándor. Képrejtvény: Fülel vára.

Helyesen fejtették meg: Oestereicher Sándor és Pál, László Imre és Ernő, Sárközy Róbert, Makay Pista, Renner János, Komlós József, Szacellary György, Bakos Gábor, Möller László, Barezen Gábor, Pollák István és Aurél, Braun Géza, L. Gyárfás Elemér, Seliga János, Balassy Miklós, Znojemszky Nándor, Fein Ernő, Dely István, Popper József, Balassa László, Kikaker Ernő, Tyroler Ernő, Mangold Pál, Maresek Sándor, Vida Károly, Sándorfi Dezső, Harmath Iván, Fluk Gusztáv, ifj. Vározy Károly, Giller János, Barok Imre, Kalcher Győző, Acs Nagy István, Weinberger Dezső, Lőrincz F. és Dezső, Knapp Leó, Bolla Gyula, Rusz Guidó, Tóth Zoltán, Schulz Károly, Laufer István, Kuzina Albert, Reiner Frigyes, Zipser Aladár, Klein Zoltán, Bohrandt Lajos, Ronchetti József, Karós János, Horváth Béla, Géczy Géza, Pauner Zoltán, Neumann Feri és Kari, Krausz Arthur, Gedeon Andor, Laufer Ödön és Rezső, Prágyik Flóris. A nagyszombati «Angela-önképzőkör», Donáth Géza, Jankovics Ferenc, Laufer Samu, Beck Dezső, Pössel István, Rosenthal Jenő, Pinhac Rezső, Horvát Andor, ifj. Kráviás Agost, Teleki Elemér és Barna, Márton Gusztáv, Reich Ármin, Deutsch Jenő, Grossmann Árpád és Jenő, Vadas Zoltán, Hegedűs Árpád, Rayszky Károly, Véghelyi Gyula, Kósa Miklós, Dóza István, Várnay Árvéd, Dortsák Lajos, Griesz János, Grossmann Ernő, Hoensch Gusztáv, Borosnyay Oszkár, Takács Sándor, Mattyasovszky Lajos, Szerényi Nándor, Insetl Lajos, Szigeti Endre, Held Béla, Ernst Ignác, Fink Tibor, Tary Sándor, Kertes Béla, Spitzer Jenő, Kohn Benő, Magos Sándor, Rosenzweig Gyula, Bejna Ferenc, Szögyényi István, Nuridsány Árpád, ifj. Prokopp Sándor, Fellner József, Flam Róbert, Akay Elemér, ifj. Szóts Farkas, Mihalovics Jarosláv, Glósz Ödön, Skripecz Dezső, ifj. Simay Vilmos, Boday Béla, Schaffer Lipót, Shwarcz Béla, Finger Béla, Pap József, Marusák István, Wessely Imre, Pongrácz Pál, Polgár Pál, Zubor Imre, Hajba Sándor, Kovács József, Posch Károly és Emil, Hexner Miklós, Borovicsény Aladár, Krausz Arthur, Franczen Péter, Zurányi Gusztáv, Beck Imre és Pál, ifj. Molnár Albert, Kutlik Félix, Marzsó testvérek, Littomericzky Nándor, Pollák Adolf, Kloss János, Schlesinger Arthur, Máyer Jenő, Székér Mihály, Pável Agoston, Katscher Sándor, Kovács Aladár, Vécsei Ferenc, Egy párkányi előfizető, Emmerling László, Fejérváry Ivan, Jurenák Géza, Spur Endre, Przybilla Jenő, ifj. Hetényi Akos, Milhofer Gyula, Koscs Antal, Papp Szász Tamás, Molnár K., Török Miklós, Goldstein testvérek, Rosenberg Sándor, Lusztig József, Neoschil Antal és Sándor, Rapais Rajmond, ifj. Freyler Gyula, Antony Gyula, Bertalan Zoltán, Hild Lajos, Venger Elemér, Paksy József, M. Joó István, Lindenfeld József, Grünwald Dezső, Gotléb István, Huber Oszkár, Apfel Emil.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

A jutalmul kitűzött könyvet (Baksay S.: «Dáma») Kertes Béla lugosi főgimnáziumi tanuló előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Rendkívüli könyv-árleszállítás a bolti árak felére és harmadára. Sokfelől érkező kérézősködékre a Franklin-Társulat közhírré teszi, hogy ez árleszállítás már csak márczius végeig marad hatályban. Azontúl ismét a rendes bolti-árak lesznek érvényesek.

B. D. Ünnepi versed 27 versszakból áll, minden versszak öt sorból, s mi végig olvastuk hűségesen. Ennél többet fájdalom nélkül nem mondhatunk róla. — **Hevér Ferencz** (Zenta) szeretne képes levelezőlapokat váltani valamely *nagyváradi* vagy *debreczeni* olvasótársával, lehetőleg harmadik osztályú tanulóval. — **M. S.** (Losonez.) Küldje be a tudósításokat. — **«Egy csúszai»**. Rejtvényei nem váltak be. — **«Kérdező»**. 60 fillérbe. — **Gáspár Béla**. Köszönöm szíves, hazafias megemlékezését. — **«Gimnázista»**. Azokból a tárgyakból, a melyeket a kereskedelmi iskola I. osztályában tanultak, a gimnázium V. osztályában pedig nem. A legközelebb levő felső kereskedelmi iskola igazgatójához írjon az atyja levelet, s onnan megkapja a kellő felvilágosítást. — **Posch Károly**. Nem ismerjük ezt a szemlélt. A régi évfolyamokat legfeljebb valamelyik fővárosi ódon-könyvkereskedő útján kaphatja meg. — **E. K.** (Debreczen.) A mint látja, kérését teljesítettük. Azt, hogy ön valmit «szívesen venne tőlünk», nyilván rosszul olvastuk a levelében, avagy csak tollhiba volt, nemde? — **«Egy önképzőköri tag»**. Szótágrejtvénye nem sikerült. — **Gy. E.** (Nagyszében.) Rendben van a dolog. Mi, édes fiam, teljes életünkben a magunk lábán jártunk, s a magunk fejével gondolkodtunk, s bizonyára meg van a határozott célunk, a melyre törekszünk, azért tesszük azt és úgy, a mint tesszük. — **Gedeon Andor**. Az első évfolyam összes számai már rég elfogytak. A regényeket külön könyvalakban 60 fillérért megkaphatja. — **Rejtvény-beküldő**. Válogatunk belőlük. — **Szekér Mihály**. (Mezőtúr.) Lehetőleg mind. Másik kérdésére már a választ múlt számunk előfizetési felhívásában megkapta. — **77. sz. előfizető**. Nem váltak be. — **Krausz Arthur**. Nem közölhető. — **Dömötör Lajos**. (Szombathely.) Forduljon Zakariás Sándor úrhoz levélben (Kassa), ő majd útbaigazítja. Hogy az újságot már létfontosságú megkaphassa, arról a posta tehet, nem mi. — **Popovics Endre**. (Munkács.) Budapest, VII., Newyork-palota. — **941. sz. előfizető**. 1. Rácz László, Bpsten, Hunyadi-tér 11. 2. Küldhet. 3. Stampfel Károly, Pozsony. Tudományos Zsebkönyvtár. «A magyar helyesírás törvényei». 4. A mint látja, bélyeg nélkül is kaphat választ. 5. Érettségi dolgozatokat közölni minden számban... hm, ugyan mire volna az jó? A «Tanulók Lapja» komoly munkásságot hirdet, nem gyamolító koldus-botot kínál. Mi az ifjúságot arra szeretnők megtanítani, hogy a maga lábán járjon, s a jóhiszeműleg kidolgozott tételeket, mint a fejlődés, az önálló munka egyik akadályát nem helyeseljük. 6. A stílussal az ember születik, ámde tösgyökeres, jó magyarsággal író költők, prózairók műveinek szorgalmas olvasása, a szebb kifejezések, gondolatok kifejezése elősegítheti a stílus fejlődését. — **H. E.** Rejtvényei nem váltak be. — **B. G.** A «Pompéji pnsztulása» az év végéig tart. — **Neumann Feri és Kari**. Bizvást megnézhetitek, érdekelni is fog, de világért se higyjétek, hogy az a történelemben is úgy volt. A költő sokat változtatott rajta. Ha majd a felsőbb osztályokban hazátok történetét behatóbban tanuljátok, önmagatok is észreveszitek, hogy miben van igazza a költőnek, s miben nincs igazza. — **Balassa László**. (Budapest.) Rejtvényedre majd reá kerül a sor. — **«Földi élet»**. Kissé magasan szárnyalt fel e csillagászati poemában, de a verselés iránt mutatkozik hajlandósága. Közlésre még nem való. — **Márczius 15.** Nem vált be. — **E. O.** (Ujvidék.) A fohász nemes és szép, de a vers éktelelenül gyarló.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

Egy budapesti főgimnázium múltjából.

A szomorú emlékü elnyomatás korában, 1858-ban a helytartótanács egy új középiskolát nyitott meg a fővárosban: a négy osztályú, német nyelvű gimnáziumot, a mely ma az V. ker. m. kir. állami főgimnázium.

Lévén pedig a tanítás nyelve német, megfelelő tudós német tanárokat is hoztak, kit Ausztriából, kit Csehországból. Bizonyára joggal mondhatta el Haas Mihály császári tanfelügyelő, a későbbi szatmári püspök, hogy ezek a német tanárok német hűséggel, német odaadással fognak hivatásuknak megfelelni. Ámde már abban, a mit a hivatalbeli főnök tovább mondott, hogy «a kormány a magyar nyelv fejlődését nem akarja békókba verni» — alig hittek mások, mint az idegenből behozott tanárok.

Efféle német alapon megkezdett középiskola az elnyomatás korában sok volt az országban, s hogy az ifjúság elnémetesítése még sem sikerült, nem sikerülhetett, abban először a korszellemnek, másodsor a nemzet szívós kitartásának, végül a német nyelvű iskolákhoz szörványosan került ifjú magyar tanároknak van részük.

Az új «állami» gimnáziumot, melynek a magyar fővárosban csakhamar híre kerekedett, nem igen látogatták a magyar tanulók. A német tanárok bármily hévvel igyekeztek is a felsőbb rendelekek szellemében *némellé* tenni a magyar ifjúságot: jóformán semmi eredményt sem tudtak elérni.

Az intézet fenállásának első három esztendejében négy fiatal magyar tanár került oda: *Fercel Antal*, *Corsan d'Avendano Gábor*, *Dunay Ferencz* és *Veress Ignác*. Mind a négy érdemes tanfőfé él ma is. *Bartal*, mint a budapesti gyakorló főgimnázium volt igazgatója élvezi a jól megérde-

melt nyugalmat; *Corsan* szintén igazgató lett, még pedig ugyanannál az iskolánál, melynél fiatal korában tanár volt, s jelenleg hosszú szolgálata után nyugalomban van, *Dunay*-ból főigazgató lett, s ma is az a besztercebányai tankerületben; *Veress*, mint kiérdemesült gimnáziumi igazgató és ezimzetes főigazgató él ez idő szerint.

Ennek a négy lelkes, buzgó fiatal tanárnak kellett azokban a válságos időkben mintegy örködniök a magyarság felett. És mind a négyen derekasan helyt állottak. Számban kevesebben voltak, mint német érzésű és nyelvű kollégáik, de mellettük volt az éber korszellem.

CORSAN D'AVENDANO GÁBOR.

Hasztalan vala a kormánynak minden erőlködése, hasztalan volt az, hogy a magyar nyelv tanítására az alsóbb osztályokban hetenkint csak két óra jutott, s a felsőbb osztályokban összevonva szintén csak kettő: azért a magyar ifjúság magyarul érzett, magyarul gondolkozott. Az édes anyatejjel együtt beszitt fajszeretet nem csökkent a német gimnáziumban, hanem erősödött, ellenálló képessége fokozódott. Arról a tanulók vajmi keveset tudtak, hogy magyar tanáraiknak minő nehéz volt a helyzetük a felsőbb hatósággal, no meg német tanártársaikkal szemben. Nem tudták

WAGNER ALAJOS DE.

azt sem, hogy minő határtalan buzgósággal szállottak síkra a németesítő törekvésekkel, hogy sürgették a *nemzeti* nyelvnek kötelező behozatalát, minő elkeseredett viták folytak a tanácskozásteremben.

Ezenközben pedig a politikai élet mezején is nagy változások előjelei mutatkoztak. A Deák Ferencz böles szavára hallgató nemzet állhatatosan megmaradt a mellett, hogy a törvénytelen állapotokat csak tűri, de bele nem nyugszik, el nem fogadja. Csinálhattak akármit a nemzettel, akár fát vághattak a hátán — de magát meg nem adta. A törvény igazságát sürgette, s egyetlen föltétele az volt: állítsák vissza a törvénytelenül megszüntetett alkotmányt, adják vissza Magyarországnak az önállóságot

Mig ezek történtek az állam életében, addig az iskola kis világában is nagy változás esett. 1861-ben a német tanárok búcsút vettek a gimnáziumtól, mert a helytartótanács átadta az iskolát a kegyesrendieknek: ez annyit jelentett, hogy a magyar nyelvet vissza kell helyezni régi jogaiba. 1861 márczius 4-dikén történt ez, s az intézet ünnepélyes átvétele márczius 15-dikén.

Ennek tehát épen negyven esztendeje.

Nevezetes évforduló volt tehát ez a nap az V. ker. állami főgimnázium életében. Szép és dicséretes gondolat volt tehát *Wagner Alajostól*, a gimnázium jelenlegi derék igazgatójától, hogy ez évfordulón, a tanártestületnek családi körében szerényen és minden feltűnő lármát kerülve: fölelevenítse a múltat. Az ilyen emlékek mélyen belevésődnek a szívbe, s az elődök szép példája fölemelő és buzdító szokott lenni.

Reánk, szerencsés utódokra nézve, a nehéz idők tanúsága drága kincs, s midőn munkálkodunk testünk és lelkünk erejének a megfeszítésével: rendesen csak a jelenre gondolunk, holott minden lépés, melyet teszünk, a jövőre irányul. Az úttörő munkások rendesen csak holtuk után részesülnek kellő elismerésben: mennyivel örvedetesebb e négy úttörő tanárnak a sorsa, a kik sok-sok évi becsületes munka után Isten különös jóvoltából megérték, hogy a mag, melyet akkor elvetettek, izmos, terebélyes fává izmosodott.

Adjon Isten, hogy még sokáig éljenek, s el-el látogatva abba a fényes palotába, melyet művészekkel raktak a régi bérhelyiség helyett, gondoljanak vissza büszkén a kezdetre, s lássák kevésbé sötétnek a múltat és szépnek a jövőndőt.

G. M.

PETŐFI SZÜLŐHÁZÁNÁL.*

1901 márczius 15-dikén.

Térdre fiúk a nádfedél előtt!

Mert szent küszöb e hajlék küszöbe:
Nyolczvan évvel e nagy napnál előbb
Egy megváltót küldött az ég ide.
Idegen ajkú nép körébe küldte,
Őt, a ki köztünk a legmagyarabb,
Kire a mi szívünk legjobban büszke,
Kinek nevének ajkunk sóhaját szalajt,
Csodálat és áhitat sóhaját.

* Elszavalta a szerző Kis-Kőrösön, hova jelzett napon több tanártársával együtt átvette Halasról az ev. ref. főgimnázium felső négy osztályát.

Petőfi! haj milyen név ez nekünk!
Kelnek nyomába' lángoló csodák,
S dalában él felébredt nemzetünk.

A pórlegény szerelmi bánatában;
Keservben égő honfiú szív;
Fonó meséje tündérek honában;
Tárogató, mely hősi harcra hív;
Egy sir körül bolyongó szárnyszeggett,
Majd párra lelt csodásszavú madár;
Bűvész, ki szőccsettel festegett,
S élesre vál a pusztá rónatáj;
Juhászlegény, kinek babája holt;
Egész világ kinek csak ráadás;
Siró betyár, kit megsodál a hold;
Úri hintót ki csókért elbocsát;
Anyát sóvárgó bújdosó fiú;
Vándor, ki ég- és földdel szembeáll;
Pásztortilinkót melán a ki fú:
Petőfi mindez, a költőkirály!

S most fel fiúk, fel a térdről talpra!
Emlékeztünk, utána eskü jön;
Ujjatokat a nagy égre tartva,
Mondjátok el utánam: esküszöm!
Esküszöm, hogy e háznak küszöbét
Nem csak hiú szokásból lépem át;
Nem hány a sors kényén odább-idébb,
Férfi leszek, nem hitvány, gyöngé báb!
Teszek, rontok, építek, hallgatok;
Becsületem, elvem, hitem leszen;
Megőrzöm és kimondom, ki vagyok,
Ha mindjárt a véremmel fizetem!
A nagy világnak minden kincsét-fényét
Kinálják bár függetlenségemért:
Nem adom el magam s hazám reményét,
Inkább nyúlok a kolduló botért!

Bernáth Lajos.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 26

Diomedes házában ez alatt serényen folyt a készülődés arra a bizonyos lakomára, melyet a dúsgazdag kalmár előre kikürtöltetett volt a városban. Hivatalos volt a lakomára Pompéji színe-ava: a kedves Glaukus, a szép Jone, az érdemes Pansa, az előkelő Klodius, a halhatatlan Fulvius, a gavallér Lepidus, az elkényesztetett gyomru Sallustius. Továbbá odaigérkezett egy római szenátor, egy herculanumi hős katona, a ki Titus seregében a zsidók ellen harcolt. Ezzel aztán

vége is az előkelő meghívottaknak a névjegyzéke, mert Diomedes bölcse fontolóra vette, hogy minél több vendéget hív meg, annál nagyobb költséget fog a dárídó neki okozni.

Diomedes épen nem volt pazarló, s mert jól tudta, hogy a gazda szemének mindent kell látnia, s a gazda fülének mindent kell hallania: ott sürgött-forgott a konyhában. A római konyha nem volt nagy, de rengeteg sok tál, tányér, sütő-főző készség volt benne felhalmozva. Ott lábalt-lankodott a főszakács, a kulesár, egy esomó kukta. A tűzhely sem volt nagy, mert a drága tüzelővel ugyancsak takarékoskodni kellett. Egy tűznél minél többfélét sütni-főzni: ez volt az elv — kiváltképen a Diomedes konyhájában.

A mint a gazda belépett a konyhába, néhány idegen szakácsot pillantott meg:

— Hohó! . . . ez nem járja! — pattant fel — sok szakács elsózta a levest! . . . magában pedig azt gondolta, hogy ezek a vendégoldas szakácsok ma mind nála vacsorálnak, s hátha még ráadásul egy-egy értékes tálnak is hirtelen lába kerekedik.

A szakácsok, kukták tették magukat, mintha Diomedest nem is vették volna észre.

— Hé, Euklio, adsza a serpenyőt! . . . Micsoda rongy jószág ez, nem fér bele 33 tojás sem — bezzeg a miénk 50 tojásnak való.

— Akasztófára való! — riadt rá Diomedes — hát azt hiszed, hogy a tojást százával adják egy sesterciusért?

— Ojjé, milyen divatból kikopott sültés-tál ez! Sallustiuséknál rég a szemétre került volna! — kiáltott fel egy tejelelesszájú kukta.

— Fogd be a kenyérpasztitódát, te! — oktatta Congrio, a főszakács. — Diomedes nem pazarló, hogy új konyhaedényekre dobálja ki a pénzét!

— Hazudsz, nyomorult rabszolga! — ordítá Diomedes. — Jöszte csak ide, szóm van veled! — Te kötélrevaló, honnan szedted össze ezt a sok léhütöt — hát orgazda akarsz lenni? Tönkre akarsz engem tenni, te?

— Uram, ezek Pompéji leghíresebb szakácsai, csupa érdemes szakfériú a főzés művészetében — büszke vagyok reá, hogy az én kedvemért ide fáradtak —

— A te kedvedért? — dühöngött Diomedes — és ki fog jót állani azért a sok kárért, a mit majd okoznak, azért a sok rossz ételért, a mit főznek, azért a sok pénzért, a mivel engem megcsalnak, meglopnak, kirabolnak, he? . . . Majd vigyázzunk a rablókra! . . . Majd! . . . Fogd be a szájad, ne

esküdözzél, mert nyomban megüt a villám, te... te!... Aztán minden pompás legyen. Vigyázz a vadakra! Jaj a fejednek és a hátadnak, ha valamit elégetsz!... Akarom, hogy híre kerekedjék a vacsorának!... Remélem, van még a pénzből!

— Bizony uram, egy sestercius sincs, mert a fülemile-nyelv, a római tomaculamártás, a brit osztriga és a többi és a többi borzasztó pénzbe került, no de a dúsgazdag Diomedesnek —

— Ne locsoj, tékozló!... Minő pazarlás!... Koldussá esznek a vendégek!... Eredj a szemem elől! Süss, főzz, tálalj úgy, mint a Diomedes szakácsához méltó!... Te, a római szenátor előtt ne vallass velem szégyent, azt megmondom! Lódulj, te ne feledkezzél meg a phrigiai madarokról.

Így készülődött Diomedes a nagy lakomára.

*

Apäicides a nagy elhatározás óta sokat tépelődött magában.

Meghiggadt elmével fontolóra vette a vakmerő lépés bizonyos következményeit is, de csodálatos módon nem riadt vissza. A keresztények hősi lelke szállotta meg őt is, mint Olinthus és társait. A mennyei üdvösség, mely reá a másvilágon várakozott, bőséges jutalomnak tetszett mindazért, a mi kin, szenvedés reá e földön vár, ha ellenségei keze közé jut, ha a merénylet esetleg nem sikerül.

Az nap éjjel sokáig aludt. Szüksége volt ki-

merült testének és lelkének a pihenésre. Kalenus durva, utálatos hangjára riadt fel:

— Jó reggelt, Apäicides! Ugyancsak sokáig húztad az álmot. Nos, az istennő talán kegyes látományokkal örvendeztetett meg?

— Ha igazi alakjában mutatkoznék a nép előtt, üres maradna templomának a csarnoka — viszonzáridegen az ifjú.

— Igaz, . . . igaz, de lásd, a mi istennőknek van esze, csak a papok előtt mutatkozik az ő igazi alakjában.

— Jöhet idő, mikor akár tetszik neki, akár nem, lerántják róla a leplet.

— Hallod-e, czimbora, furcsákat beszélsz te ma!

— Te volnál az utolsó, a kinek jogot adnék arra, hogy engem rendre utasíts! — vágott vissza büszkén Apäicides.

— Kár úgy fel-pattanni! . . . Különbem nem akarnék veled vitatkozni. Az egyiptomi valószínűleg felvilágosított téged is arról, hogy miért kell a népet bolondítanunk, s neked erre a fel-

világosításra nagyobb szükséged volt, mint nekem. Én tudok az élet örömeiben gyönyörködni, s a hatalom és kincs is inyemre valók . . . Vigyázz, az istennő ért ám a boszúálláshoz is, mondá nyersen kaczagva Kalenus.

— Te pedig gondolj retteggve arra az órára, ha majd a sirok megnyílnak — felelé ünnepélyes komolysággal Apäicides. — «Vele!»

Apäicides Jone háza felé vette az útját. Még egyszer látni akarta az ő testvérét, azt az egyet-

ARBACES ÉS KALENUS.

len lényt, kihez e földön a leggyöngédebb kötelekek fűzték.

Jonét Nydiával a kertben találta.

— Ó be jó, hogy eljöttél valahára! — kiáltott fel boldogan Jone, a mint bátyját megpillantotta. Olyan epedve vártalak téged! . . . Mennyi hálával tartozom neked! . . . Miért nem választottál a leveleimre? A haláltól mentettél meg engemet!

— Közös ellenségünk volt, . . . de ne beszéljünk arról a nyomorúltról. Remélem rövid idő múlva pelengérré fogom őt állíthatni . . . Ülünk le; nagy a hőség künn, . . . jere oda az árnyékba!

Egy platán árnyékában telepedtek le. Szöcskék ugráltak az üde zöld pázsiton, szingazdag pillangók röpködtek a levegőben. A szökőkút vizsugarai megtörve locsecsantak vissza édes morajt keltve a márvány-medencébe.

— Jone, — kezdé a szót Apäicides — édes testvérem, tapogasd meg a homlokomat, úgy-e csupa tűz? És csevegj, a te hangod oly lágy, oly édes, jótékony hatással lesz fölízgatott lelkemre. Csevegj . . . de ne áldj meg engem! Ne beszélj olyasmiről, a mi nekünk gyermekkorunkban szent volt.

— Akkor hát mit mondjak neked? . . . A mi életünk minden dolga összefügg a vallással és isteneink —

— *Isteneink* — suttogá Apäicides borzadályal — ne beszélj erről! . . .

— Isisről kívánod, hogy beszéljünk! . . .

— A gonosz szellem! Inkább nemulj el örökre! Nem, nem! Hagyjuk a vallást, ezt is, azt is. Nem azért jöttem épen ma, hogy vitatkozzam veled . . . Pihenésre van szükségem, Jone . . . Szeretném érezni, hogy megint gyermekek vagyunk, s feletünk az ég derült, reánk mosolyog. Emlékszel-e még arra, mikor egymás kezét megfogva Bajae mezőin játszottunk, virágot szedtünk? Épen így fogunk abba a szép, nemesebb életbe együtt menni, holott el nem hervadó virágok nyílnak.

Jone szemében köny csillant meg. Apäicidesnek a hangja oly szelid, oly édes, olyan szerető volt, csak a mit mondott, az tetszett visszásnak.

Vannak az életben az érzelmeknek, a hirtelen ellágyulásoknak ilyen pillanatai, midőn az ész nem bolygatja meg a szív belső világát, s a legnemesebb, legmélyebb érzelmet mintegy örök jogukat követelve megnyilatkoznak.

— Beszéljessünk gyermekkorunkról! — mondá Jone. — Ne énekelje el a vak leányka a dalt a gyermekorról? . . . Igen kedves hangja van, s a dal egyszerű, természetes, nincs benne olyasmi, a mi téged kellemetlenül érinthetne.

— Ismered a szövegét, húgom?

— Ismerem.

— Akkor te énekel! . . . Kérlek, a te hangod kedvesebb nekem, mint bárkié.

Jone elhozatta a hárfáját, megpengette a húrokat és énekelte:

Epekedés a gyermekkor után.

A gyermekkor szép, kék egén
Gyakran felhő borong;
A rózsaberkek rejtekén
Mérges kigyó szorong.
Bánat követ
Sok örömet
Mít ad gyermekkorunk.

*A tegnapi emlék a kín,
A máról csak a gond,
De a remény reánk kacsint
S várjuk a holnapot.
Nappény, hol nincs
Be drága kincs
Egy kis sugár is ott.*

*Később is fölhevül szívünk,
Ha boldogok vagyunk,
De lassabban gyógyul sebünk,
Ha alkonyúl napunk.
Játék helyett
Más cél ha lett:
Oly árván maradunk.*

*Szívárványt nem lát már szemünk,
Viharszél hogyha zúg
És elkerülni sietünk
Az égi háborút.
Játék helyett
Más cél ha lett:
Oly árván maradunk.*

Apäicides gyönyörködve hallgatta e dalt, mely őt minden sorával gyermekkorára emlékeztette. Megszoritotta Jone kezét. Aztán megszólalt:

— Jone, ha rágalmakkal fognak engem elhalmozni, hinni fogod-e azokat?

— Soha! . . . soha, bátyám!

— Mít gondolsz, a te vallásod szerint: a jók nem fognak-e egykor megjutalmaztatni, a gonoszok pedig bünhődni?

— Szabad volna-e ebben kételkednem?

— Hiszed-e azt, hogy az igazi jó ember minden önző örömét feláldozza az erénynek?

— A ki megcselekszi, hasonló az istenekhez.

— Hiszed-e azt, hogy a másvilágon a jutalom kinek-kinek érdeme szerint kijut?

— Remélnünk kell!

(Folyt. köv.)

PERUI MESE.

Így szólt a nap leánya.

De Kusco azt felelte:

— A Nap megparancsolta, hogy válaszanod kell, Aztalpa.

Telasco azt válaszolta:

— A Nap azt parancsolta, hogy válaszanod kell. A Nap parancsának nem szabad ellenszegülnöd.

— Szeretnék meghalni, Telasco!

— Nem! Inkább én, én! — kiáltották a fivérek egyszerre.

— Döntsétek el ti, melyiketeket válaszsam... én engedelmességekni fogok.

— Válaszd Telascot! — kiáltotta Kusco.

— Válaszd Kuscot! — kiáltotta Telasco.

De a leány nem engedelmességekni mindkettőjüknek és nem mert ellenszegülni egyiknek sem.

Telasco elgondolkodott.

— Már tudom, már tudom! — kiáltott fel egyszerre. — Hallgass meg, Aztalpa, és te is, Kusco, hallgass meg tervemet, melyet az Isten sugallt. Úgy-e a te nyilaid szárnya kék, Kusco? Az enyéme pedig piros. Hallgass meg tehát! Holnap napfelkelte előtt kimegyünk együtt vadászni. Ott fogunk lesbe állni a cserjésben... te száz lépéssel túl azon a fán, melynek kergébe Aztalpa nevét véstük mindakettlen... én pedig száz lépéssel a fán innen. A legelsőszarvast, melyet vadásztársaink az erdőből felhajtának, mind a ketten célba vesszük. Ha a nyilnak, a mely leteríti, piros lesz a szárnya, akkor Aztalpa engem válaszszon. Ha a te nyilad találja a vadat, ha a meglőtt szarvas a te színedet viseli...

A fivérek eltakarták arcukat, mintha attól féltek volna, hogy már meglátják a Telasco ajánlotta rettenetes verseny kimenetelét.

— Elfogadom — szólt Kusco hirtelen. — Igen, Telasco, elfogadom ajánlatodat. Csakugyan, ezt a fénysugarat az Istenek küldték szívedbe. Úgy legyen... engem válaszszon, ha a nyíl szárnya kék lesz. Fogadd el te is Aztalpa, ígérd meg, hogy a győztest fogod választani!

— Fogadd meg szent esküvéssel, Aztalpa! — könyörgött a másik fivér.

És a leány megesküdt és a szent Naphoz fohászodott, hogy irányítsa szívet a nyíl szárnyának színe szerint, mely másnap az első felhajtott szarvast le fogja teríteni.

Másnap kora hajnalban Telasco messziről hal-

lotta, a mint vadásztársai a vadat felhajtották dobbal, kereplővel és nagy lármával. Épen előtte terült el az a kis halom, melyen a vad rendszeren fel szokott bukkanni, mikor a veszélyt jelentő zajtól felriaszta az erdőből menekül. Így Telasco máskor nem szokott vadászni. Így nagyon könnyű szerrel nyerné el a zsákmányt és az ilyen vadászatot Telasco árulásnak tartotta. És most sem vadászott így, mert hiszen tegze ott feküdt mellette és keze, melynek az íjat kellett volna feszítenie, fejét támasztotta.

Végre lassan elővette a pirostollú nyilat, balkeze pedig lomhán fogta az íjat, hogy készen legyen a lövés elhibázására, ha majd az első szarvas mutatkozik. «Talán megolvasta nyilaimat Kusco, mikor együtt elmentünk az éjjel». Ezért tehát gondja volt reá, hogy egy nyíl hiányozzék a tegezéből.

A zaj közelébb jött. Nemsokára meg kellett...

Ekkor előcsörtettek egymás után vad bivalyok... vaddisznók... kecses gazellák... még bivalyok... egyre több vaddisznó... szent Isten, a szarvas, a szarvas... ott volt! Ott állt a megrémült állat pihegve a dombon, kitéve a vadász biztos lövésének... Nem, nem, ezúttal védve Telasco és Kusco nagylelkűségétől.

Mert Telasco a levegőbe lőtt és szemével követte a repülő nyilat, aztán szemét behúnyva úgy érezte, mintha ez a nyíl a szívet szúrta volna keresztül.

És Kusco sem terítette le a szarvast. Elásta nyilat a földbe és úgy tetszett neki, mintha önmagát temette volna el.

De mindakettlen elámulva meresztették szemüket a szarvasra, mely háborítatlanul iramlott tovább.

— Megcsaltál, Telasco, nem lőttél! — kiáltott Kusco, vadul felszökve helyéről.

— Én lőttem, Kusco. De te, te csaltál meg engem! Szántszándékkal elhibáztad a lövést! — felelte Telasco, fivére elébe sietve.

— Esküszöm, hogy nem hibáztam el szántszándékkal a lövést, Telasco.

És búsan tért haza a két fivér és elmondták Aztalpának, hogy mi történt. Mindakettlen csalást emlegettek.

Most a Kusco lelkébe hatolt egy fénysugár. És így szólt:

— Álljunk még egyszer lesbe a cserjésben, hajnalhasadáskor. Még egyszer hajtsák fel vadásztársaink az erdő vadját a domb felé. És megint annak a nyilnak, mely a szarvast leteríti, a színe

döntse el Aztalpa választását, de... Telasco, esküdjél, hogy ezúttal löni fogsz!

— Löni fogok! És te, te is esküdjél, hogy találni fogsz!

— Találni fogok!

— Úgy fogsz löni, a mint a vadász szokott? Azzal a szándékkal, hogy találj és ölj? Igazán, az első szarvast? Igazán? Meg fogod tenni?

— Igen, igen! Esküszöm... És te, Telasco?

— Esküszöm neked, Kusco, hogy igen!

Másnap a fivérek ismét lesben álltak az erdő előtt. Most már csakugyan vadászok voltak, a kik izgatottan lesték a vadat. Balkezüik erősen fogta a kigyófa-íjat. Jobb kezük hüvelyk- és mutatóujja a nyilat a feszült húrhoz szorította. Szemüket merően az erdő nyilására szegezve várták a vadat. Oh, most bizonyára eltalálják a szarvast még mielőtt a domb tetejére ér!... Most egy bölény rohan elő lihegve a sűrűből... Aztán vaddisznók... bivalyok... egy szarvas...

Halálosan találva összerogy a szegény pára...

— Üdvözöllek, Peru Inkája!

Így kiáltott fel Telasco és Kusco egyszerre, a cserjésből egymás felé sietve.

— Te győztél, Kusco... a te nyilad volt!

— A tied, Telasco! Az enyém nem lehetett... a kezem reszketett, mikor lőttem.

— Az én szemem káprázott, mikor céloztam!

— Üdv neked, Peru Inkája, Telasco, Aztalpa férje!

— Üdv neked, Peru Inkája, Kusco, a Nap kedvence!

— Te vagy az, fivérem!

— Te! Te!

— Biztosítlak, hogy az én nyilam...

— Az enyém nem lehetett...

— Fel a dombra!

Ezt már egyszerre kiáltották mindakettlen. És együtt futottak fel oda, a hol a szarvas összerogyott...

— A te színedet látom! — kiáltotta Kusco még néhány lépésnyi távolságból.

— Lehetetlen, Kusco... a nyíl tolla... kék! Kéknek kell lennie, mert...

— Pirosnak kell lennie, mert...

— Két nyíl fúrta keresztül a szarvas szívet. Mindakét fivér talált, de mindakettlen feleserélt színekkal löttek.

Mert Kusco az éj homályától védve, óvatosan, mint valami gonosztevő, belopózott a Telasco lakásába és elvitt egy piros nyilat a fivére tegezéből. És ez a lopás nem is volt valami nehéz dolog,

mert a Telasco ágya üres volt. Senki sem őrizte a fegyvert, a melylyel győzni úgy sem akart...

Hol volt a gondtalan Telasco azalatt, míg Kusco nála járt? Telasco belopózott fivére lakásába és elvitt egy kékszárnú nyilat, melylyel Kuscot Aztalpa választottjává és Peru Inkájává akarta megtenni.

A fivérek módfelett búslakodtak és Aztalpa is. Nem tudta, mitévő legyen és a Naphoz fohászodott. Ezt tette Telasco és Kusco is. De a Nap mindig azt a választ adta, hogy Aztalpa válaszszon... De ő nem akart választani és egyre csak azt kiáltotta, hogy inkább szeretne meghalni.

Ekkor ismét egy fénysugár esett Telasco lelkébe és így szólt:

— Fenséges leánya a Napnak, ám legyen kívánságod szerint. Nem akarsz választani, Aztalpa... jól van, meg fogsz halni... Meg kell halnod, Aztalpa. Miattad viszály és egyenetlenség támadna Peru országában. Mindenki, a ki Kuscot szereti, azt kívánja, hogy engem válaszszon, mert tudják, hogy mélyen elbúsítaná Kuscot, ha engem mellőzve látna. És a ki engem szeret, azt kívánja, hogy Kusconak nyújtsd kezedet, mert belátják, mennyire fájna nekem boldognak lennem az ő kétségbeesése árán. Meg kell halnod, Aztalpa! Ne legyen polgárháború a következő napra a te szíved kétségének. Haláloed után, ha majd visszatértél léted forrásához, nem lesz többé egyenetlenség a füstfelhőkben, melyek áldozatainkból feléd szállnak és nem lesz kétféle hang Peru népének imáiban és háladaljaiban. Ott... ott... ott fenn mindkettőnkhez egyenlően közel leszel, Aztalpa! Ott mindkettőnknek egyenlő részt juttathasz oltalmad és szereteted végtelen gazdagságából. Kusconak felelni fogsz a pálmák zúgásában, nekem pedig a tenger hatalmas zenéjében. Neki is, meg nekem is meg fogsz jelenni álunkban... és karomat nem fogja ellankasztani a Kusco elhagyatottságának gondolata és őt sem fogja búsitani az a képzelet, hogy boldogsága szívemet szakítja szét! Halj meg tehát, Aztalpa, halj meg és szállj fel a világosság forrásához. Szívedben nincs hely mindkettőnk számára, de majd lesz hely mindkettőnknek a sírhalmon, ha majd felszálltál a mennyekbe...

Így szólt Telasco.

Kusco hallgatott.

Aztalpa pedig nyugodtan felelte:

— Fivérem, készen vagyok.

És kevés idő múlva összegyülekeztek a papok

és a király az erdőben, azon a helyen, a melyen a Napnak áldozni szoktak. És nagy néptömeg tódult oda, a füstfelhőt látni, melyben Aztalpanak az égbe kellett szállnia, mert úgy volt, hogy előbb megölik, aztán máglyán égetik el.

Ott állt Aztalpa a két fivér között. Fehér ruhába volt öltözve és fehér fátyol fedte az arcát. A nép búbanatos dalt énekelt. Aztán letérdeltek mindnyájan. Aztalpa megölelte atyját, kezével búcsút intett a tömegnek és felkiáltott:

— Készen vagyok. Fivéremeim, kísérjete!

Kezét nyújtotta mindkettőjüknek és bátran fellépett a máglyára. Kusco lehorgasztott fővel és tántorgó lépéssel követte. De Telasco bátrabbnak látszott.

Nem, nem kellett Aztalpanak meghalnia; és bizonyos vagyok benne, hogy Telasco ezt tudta. Kirántotta a szent tört, bocsánatot kért Aztalpatól... Kusco ott állt, kezével eltakarva az arcát... Aztalpa mellén keresztbe tette a kezét... lehajtottá fejét...

Egyszerre csak térdre borult Telasco előtt:

— Fivérem, csak egy pillanatra még! Egy kérelmet! Óh, hadd, hogy a Kusco kezéből kapjam a halált!

Telasco messzire eldobta a tört és felkiáltott:

— Hála a Napnak, most végre választott! Peru népe, ott áll az Inkád! Aztalpa, Isten veled!

A peruiak mind meghajtották fejüket Kusco előtt.

De mikor ez fivére után nézett, Telasco már eltűnt. Soha sem látták többet.

Multatuli után fordította:
Gábor Ignác.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

26

Irtta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád.

Mivel a vadaknak, hogy kiköthessenek, meg kellett várniok a tengerdagályt, még pár órányi idejük volt. Hamarosan összeszedték minden puskaporukat, ólmukat, több zsák rizst, kasszát, lisztet és más egyéb eleséget vittek le a csónakba, mely a Sakál-patak torkolatában horgonyozott, s a tengerdagály kezdetével legott indultak a Czápa-sziget felé.

Épen idején, mert a Keleti-fok mögül már kezdtek előbukkanni a vadak pirógái, melyek a tengerártól hajtva, egyenesen oda tartottak, a honnan ők menekültek: a Sakál-patak torkolatához.

Félóra mulva a Zermatt- és Wolston-család partra szállt a Czápa-szigeten; első dolguk volt, kihordani a csónak becses terhét, melyet a sziget

közepén épült magtárba tettek; ez volt egyszerűsmind a lakóházuk is.

Kevéssel utóbb a vadak csónakraja elhaladt a sziget mellett, de a vadak nem igyekeztek kiszállni, hanem egyenesen délnek tartottak, a Sakál-patak torkolata felé, a hol ki is kötöttek.

Ez körülbelül két héttel ezelőtt történt. Azóta a vadak voltak urak Új-Svájczban, s úgy látszott, hogy Felsenheimban ütöttek tanyát. Fölfedezték már azt is, hogy Új-Svájcz egykori lakói a Czápa-szigetre menekültek, s kétszer-háromszor vagy féltucat piróga, jól megrakva vadakkal, meg is kísértette a partra szállást; de Jack és Ernő néhány jól irányzott ágyűlövessel, fenébe löttek és elsüllyesztettek egy-kettőt, mire a többi észvesztetten megfutott.

De azért éjjel-nappal öröködniök kellett, mert a vadak minduntalan mutatkoztak, s félt volt, hogyha tömegestől megújítják a támadást, mégis partra szállhatnak; ez pedig végzetes lett volna rájuk.

XXXI.

Négy napi kínos bizonytalanság. — A vademberek csónakraja. — Az éjszakai támadás. — Az utolsó töltések. — Ágyűlövés a tengerről.

Az éjszaka hátralevő részét természetesen beszélgetve töltötték el. Annyi mondani valójuk volt, hogy ki sem fogytak belőle. Mind a mellett nem mulasztották el az öröködést sem, s hajnalig mindig őrt állott valaki a két ágyű mellett, melyeknek egyikét golyóra, másikát kartácsra töltötték.

A Czápa-sziget kerület alakú volt; hosszú tengelye 2600, a rövidebb pedig 700 lábnyi volt, a sziget egész kerülete tehát körülbelül $\frac{3}{4}$ mérföld. Nappal könnyű volt az öröködés, mert az ágyűk mellől a partokat mindenütt látni lehetett; ezért csakis éjszaka kellett aggódniok, a mikor a vadak észrevétlenül megkerülhették a szigetet és titokban föllopózhattak rá.

Elhatározták tehát, hogy éjjelre rendes őrzásokat alakítanak, melyek körüljárják a partokon, s visszakergetik az esetleges támadókat. Ez annál szükségesebb volt most, mióta a menekültek ellopták a vadak egyik pirógáját; ezt a veszteséget bizonyára hamarosan észreveszik, s mindjárt tudni fogják, hogy hol keressék.

— Azt is gondolhatnák, — szólt Fritz, — hogy a tengerdagály vitte el a csónakjukat...

— Mindegy, — viszonzá Zermatt úr: — azért mi csak öröködjünk gondosan. A meddig nem teszük lábukat a szigetre, nincs mitől félnünk. Ámbár tizenötön vagyunk, eleségünk van bőven: a magtár és hombár tele van, s aztán itt vannak az antilópok is. A forrás vize sohasem apad ki, fegyverünk és puskaporunk is van még elég...

— A patvarba! — kiáltott föl John Block: — ezek a bitangok talán csak nem maradnak itt örökre?

— Ki tudja? — aggódott Zermatt asszony. — Ha csakugyan Felsenheimban ütöttek tanyát, ak-

koraligha mennek el egyhamar... Oh, hogy ezek az ördögök laknak a mi kényelmes, kedves házunkban!

— Ej, majd csak megszabadulunk tőlük valahogy Isten segítségével, — mondta Fritz, anyját vigasztalva. — A «Licorne» már nem késztetik soká, s lehet, hogy pár nap mulva az ő ágyűi üzik el ezeket az ördögöket...

— Adná Isten! — sóhajtott Zermatt asszony reménykedve.

Az ostromlottak állapota elég türehető volt.

A hombárban fölhalmozott eleség bőven elég volt félesztendeig; e mellett halászhaltak, friss húst bőven adtak az antilópok, a kókuszdió- és banánfák pedig folyton friss gyümölcsöt teremtek.

De a puskapor és golyó könnyen elfogyhatott, ha a vadak gyakrabban megújítják támadásukat, s akkor nem védhetik magukat tovább.

Szerencsésükre a szigetesek két oldalon lehetett megközelíteni.

Azt a partot, mely az ágyűtelep alján alkalmas volt a kikötésre, jól megvédtek az ágyűk, melyekkel végig lehetett söpörni a lejtős partot.

Ezenkívül még csak a keleti-part sziklái közt lehetett kikötni, mert a többi részen mindenütt meredek, magas sziklafalak vették körül, mint valami várat.

Maga az ágyűtelep sziklás, különálló dombon volt; köröskörül roppant sziklák emeltek természetesen bástyáit védelmére és Zermatt úr ezenföül még vállig érő falat is rakott sziklából, melyek fölé gerendákat, fatörzseket erősítettek meg, hogy azok mögül puskával verhessék vissza az esetleges rohamot.

Mihelyt a viszontlátás első öröme lecsillapult, az aggodalmak ismét felülkerekedtek. Fogytán lévén a puskapor, attól lehetett félni, hogy a vadak előbb-utóbb ki fognak kötni a szigeten, s ak-

kor nagy számukkal elnyomják az ostromlottakat, ha csak Isten különös csodával meg nem szabadítja őket.

Ezt a csodát csak a «Licorne» tehetné meg. Éjjel-nappal lesték a hajót, de hiába néztek szét a tengeren, sehol semmit sem láttak. Négy napi kínos bizonytalanság után mindnyájan megtörttek, s bár belső aggodalmait mindenki titkolni igyekezett, egymás arcáról olvasták le a reménytelenséget. Mindnyájuk ajkán ott lebegett ez a szörnyű kérdés:

— Mi lesz ve-

lünk, ha a «Licorne» idejében meg nem érkezik?

Pedig a hajó késése oly aggasztó volt, hogy már nem igen számíthattak rá. Valószínűleg utólérte a vihar és elsüllyedt. Ezt hitték mindnyájan, s bár nem merték egymásnak mondani, hogy ne fokozzák a csüggedést, magukban mégis elkészültek a legrosszabbra is.

E közben a férfiak fölváltva végeztek éjszakan-kint az őrzés fontos és fáradtságos munkáját. Bejárták a sziget partjait, vigyázva, hogy nem látják-e valahol a vadakat; szerencsére a vadak még nem kísérelték meg az éjszakai támadást.

Január 29-én délelőtt még semmi különös nem történt. Délután

Harry Gould kapitány és Jack fölváltották az ágyűk mellett Ernőt és Wolston urat, a kik addig őrt álltak.

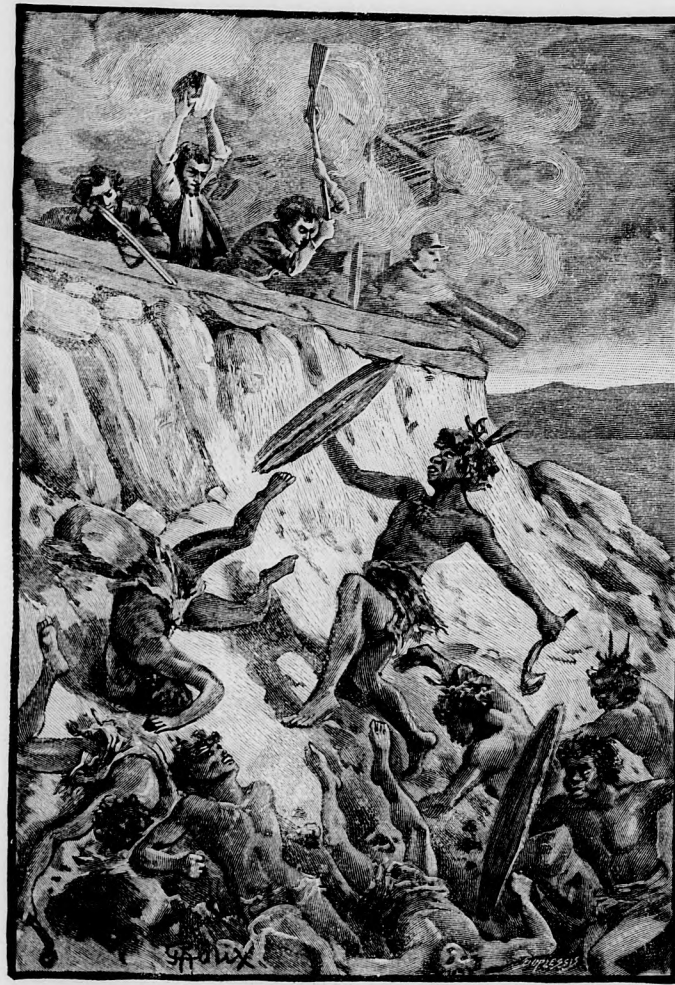
Ernő és Wolston úr már épen haza akartak menni, midőn a kapitány fölkiáltott:

— Néhány csónakot látok a Sakál-patak torkolatában...

— Alighanem halásznak mennek, mint minden nap, — felelte Ernő.

Jack hirtelen fölkapta a messzelátóját és figyelmesen vizsgálta a partot.

— Ezek nem halásznak mennek, — mondta. —

A BASTYA ISMÉT TISZTA VOLT, — DE MEDDIG? ...

Nézzék csak, mennyi csónak . . . Öt, hat . . . nyolcz . . . tíz . . . tizenkettő . . . valamennyi . . .
— Talán minket akarnak megtámadni? — kérdezte Wolston úr.

— Az lehet, — felelte Ernő.

— Résen legyünk! — szólt most a kapitány, — s értesítsük a többieket is.

— Előbb nézzük meg, merre mennek, — felelte Wolston úr.

A csónakok mind tele voltak, s úgy látszott, hogy egyetlen vadember sem maradt a szigeten. A tenger-apálytól hajtván lassan siklottak tova Új-Svájcz keleti partjainak mentén, s nagyon is távol voltak a Czápa-szigettől, úgy hogy nem lehetett rájuk lőni.

Ernő gyorsan hazaszaladt a hírel, s pár percz múlva mind a két család teljes számban ott volt a dombon.

— Úgy látszik, hogy fölszedték a sátorfájukat és haza mennek, — szólt Ferencz, a ki messzelátón nézte őket.

— Szerencsés utat! — kiáltott föl Jack, sipkáját a levegőbehajtván.

S valóban, a csónakok, folyton a keleti-partmentén haladva, keresztben szeltek át az Űdv-öblöt, s fél négy felé, megkerülvén a kiugró Keleti-fokot, végképp eltűntek szem elől.

Most már semmi kétségük sem lehetett: a vademberek csakugyan hazaeveztek. Valószínűleg megunták a sikertelen várakozást, s félvén az ostromlottak ágyúitól, puskáitól, nem mertek támadni . . . Ámbár az is meglehet, hogy csak társakért mentek haza, s nemsokára még számosabban jönnek vissza . . .

Jack alig tudott hová lenni örömeiben; még aznap vissza akart menni Felsenheimba, nem ugyan azért, hogy végkép ott maradjon, hanem főleg két okból. Először azért, hogy megnézzze, milyen álla-

potban hagyták házukat a vadak; másodsor pedig azért, mert Felsenheim pinczejében még volt három hordó puskaaporuk, a mit a «Licorne» parancsnokától kaptak: ezt akarta, ha ugyan még meg volt, a Czápa-szigetre szállítani.

De a többiek óvatosabbak voltak és be akarták várni a holnapot, mert nem volt bizonyos, hogy a vadak nem térnek-e vissza. Egyelőre azonban semmiféle elővigyázati intézkedést nem hanyagoltak el; mint rendesen, ez napon is egész estig őrt álltak az ágyúk mellett, éjjelre pedig a rendes őrzőket is megállapították.

Fritz és Harry Gould kapitány éjszakára az ágyútelepet őrizték, Jack, Ernő, Ferencz és John Block pedig a sziget éjszakai partjain czirkáltak.

Az éjszaka nagyon sötét volt; még a hold sem világított. Köröskörül mély, halálos csönd volt mindenfelé, csak a tenger halk, suttogó morajlása hallatszott, a mint habjai megtörték a parti szirteken.

Harry Gould már lefeküdt; éjjel felig ő volt az őrt, akkor felkeltötte Fritzet, a ki föl-váltotta. Két óra tájban a kapitány, a ki nagyon éber alvó volt, egyszerre rezzent föl Fritzczel.

— Ez puska-lövés volt! — kiáltotta szorongva.

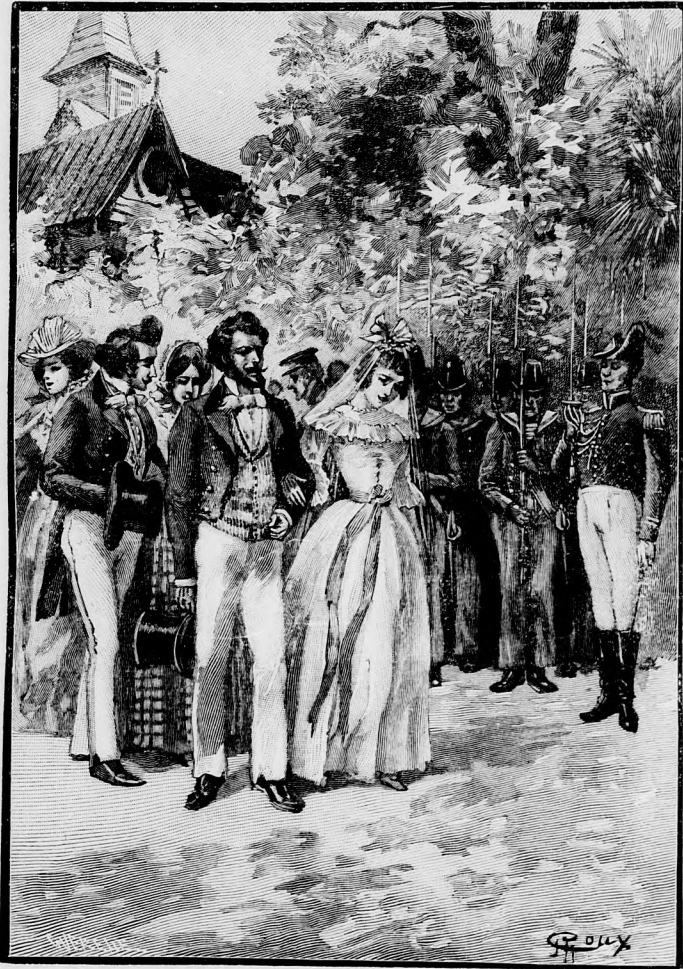
— Úgy van, — — viszonzá Fritz, — és innen jött . . .

Éjszak-keleti irányban mutatott, a honnan a puska-lövés hangzott, s legott futva szaladt arra, követve a kapitánytól.

Pár pillanat múlva két új puska-lövés dördült el, ugyanabból az irányból, de már közelebről.

— A vadak visszajöttek! — kiáltott jól Fritz. — Kapitány úr: menjen vissza az ágyúkhöz, én mindjárt megtudom, mi történt.

A kapitány visszasietett az ágyúkhöz, melyeket nem lehetett elhagyni ebben a válságos pillanatban,

EZ VOLT AZ ELSŐ ESKÜVŐ A SZIGETEN.

Fritz pedig egyenesen a magtárhoz szaladt, melynek küszöbén már ott volt apja, Wolston úr, meg a nők, a kiket a lövések álmukból riasztottak föl.

— Mi történt? — kérdezte Zermatt úr.

— Attól félek apám, — felelte Fritz, — hogy a vadak megkísértették a partra szállást.

— És sikerült is a gazembereknek! — kiáltott föl Jack, a ki épen e perczben jelent meg Ernővel és a vitorlamesterrel.

— A szigeten vannak? — kiáltott föl Wolston úr.

— Épen akkor kötöttek ki az éjszak-keleti sziklák közt, mikor mi oda értünk, — felelte Ernő — és a puskaínkkal már nem tudtuk elkergetni őket!

— Akkor nincs más hátra, mint az ágyúkhöz menekülni, — mondta Zermatt úr: — mert lehet, hogy legott megtámadnak.

A vadak szinlelt elutazása tehát csak esel volt. Így akarták rászedni az ostromlottakat és eselük sikerült is: kikötöttek a szigeten.

A két család gyorsan összekapkodta, a mit lehetett és fölmenekült az ágyútelephez.

Helyzetük most már kétségbeesítő volt. A vadak kikötöttek a szigeten és minden pillanatban megtámadhatták őket. A nőket jól, rosszul bezárástolták az ágyútelep mögött épített nyílt felszerbe, melyet úgy a hogy bedeszakáltak, a férfiak pedig mind fegyvert fogtak.

Négy óra is elmúlt már, mikor a vadak mutatkoztak. Gould kapitány, Zermatt és Wolston urak, meg Ernő, Ferencz, James és a vitorlamester fölhúzott puskákkal várták őket, míg Fritz és Jack égő kanócczal álltak az ágyúk mellett.

Mikor a fekete árnyak föltűntek a hajnal szürkületében, vagy száz lépésnyire az ostromlottaktól, Gould kapitány tüzet vezényelt.

Hét-nyolcz lövés dördült el, melyet vad fájdalomkiáltások követtek, annak jeléül, hogy több golyó célhoz ért. Ez a fogadtatás aligha volt nyükre a vadaknak, mert hanyatt-homlok rohantak vissza a sziget belsejébe. Csak az volt a kérdés, hogy elment-e kedvük az újabb támadástól, vagy pedig újabb rohamra készültek, s azért vonultak vissza? . . . Akárhogy volt is, az ostromlottak készen várták őket, s nem fogják olesón odaadni bőrüket.

A vadak nem pihentek. Napkeltéig háromszor rohanták meg az ostromlottakat, s minden újabb támadásuk hevesebb, erőszakosabb lett. Az utolsó rohamban vagy húsznak sikerült fölkapaszkodnia a sziklatetőre is: a puska-k tüzelése nem bírta őket megállítani . . . Szerencsére Fritz és Jack közülük kartácsoltak, s a két ágyú ismét tisztára söpörte a kis erőd környékét.

Napkelte után a vadak bandája visszavonult a magtárba, a melyet a dühös rablók kifosztottak; valószínű volt, hogy estig nyugton maradnak ott, s csak éjjel kísérlenek meg új támadást.

Az ostromlottak fáradtan, csüggedten néztek össze. Az éjszakai védelemben sok puskaport és golyót lövöldöztek el; készletük már fogytán volt, s ha ellőtték az utolsó töltést is: mi lesz velük? . . . Ez az idő pedig nemsokára bekövetkezik.

Tanácsot tartottak és minden oldalról tüzetesen meghányták vetették helyzetüket. Ha már nem védhetik magukat sokáig, nem czélszerűbb-e elmenekülni a Czápa-szigetről, akár Falkenhorstba, akár Új-Svájcz belsejébe, a hol bizonyára akad menedék? . . . Vagy nem lehetne-e kitörni védett sáncaikból és puskatűzzel kényszeríteni a vadakat, hogy megszőkjenek a szigetről? . . . De, fájdalom! Zermatt úr és társai csak kilenczen voltak, a legalább tízszer annyi vadember ellen.

E pillanatban, mintha csak felelet lett volna a vakmerő föltevésre, tuczat számra süvöltöttek el fejük fölött a kilőtt nyilak, melyek egynémelyike a félszer falában állt meg; szerencsére, egyikük sem sebesült meg.

— Kezdődik a tánc! — kiáltott föl John Block.

— Rajta hát! — viszonzá Fritz.

Mindnyáján a bástyához rohantak. Ez a támadás vadságra, elszántságra és hevességre meghaladta az előbbi hármát. A vadak földühödve eddigi kudarczaikon és veszteségeiken, vakon rohantak a golyók és a halál elé. Fogytán lévén a puskaapor, az ostromlottak sem tüzeltek oly gyorsan és szakadatlanul, mint azelőtt. Így hát néhány vakmerő fekete ördögnek sikerült fölkapaszkodnia a bástyára. Erre a többiek is mind egyszerre, újra neki rohantak a bástyának, s bár a két ágyú kartácstüze szörnyű rendet vágott soraikban, egy-kettő ismét fölkapaszkodott a bástyára, a hol birokra keltek, öltre mentek az ostromlólakkal.

John Block megragadta a legelsőt. Irtózatosszerűen kapta a magasba és mint valami holt tömeget lezúdította társai közé, halomra döntve vele az alant tolongó vadakat. Jack és Fritz karabélyaik tusával verték be a bástyára kapaszkodók fejét, Ferencz markolatig döfte kését egynek az oldalába, a kapitány, Zermatt úr és Ernő pedig pusztá öklükkel löktek le négyet a mélységbe.

A bástya ismét tiszta volt, — de meddig? . . . Utolsó golyóikat is kilőtték, s a vadak új támadásra gyülekeztek. Vad ordítással rohantak a bástyákra, s ezuttal csak a két ágyú kartács-tüze fogadta őket. Húsz-huszonöt elbukott a bandából, de a többiek, társaik véres holttestén át, mint örült ördögök rohantak fölfele.

A kézi tusa ismét kezdetét vette. Ember ember ellen küzdött, késsel, puska-tussal, mindennel, a mi keze ügyébe került. Fritz, Ferencz, Jack és Harry Gould kapitány roppant erőfeszítéssel küzdöttek, de attól lehetett félni, hogy a folyton nagyobb számban föltóduló vadak lerántják őket a bástyáról . . .

Úgy látszott, hogy a küzdelem már nem sokáig tarthat, s a vadak túlereje végre is elnyomja az ostromlottakat. S ha a vadak győznek, akkor mindnyájuknak vége: nem számíthatnak kegyelemre ettől az örülségig dühös, vérszomjas, vad esordától . . .

E pillanatban, — pontban nyolcz óra huszonöt percz volt, — hangos ágyadörrenést hozott a szél éjszak felől.

A lövést a támadók is meghallották, mert meg-
hökkenve álltak meg.

— Ez ágyúlövés! — kiáltott föl Ferencz.

— Hajrá! — harsogott Jack.

S az ágyúlövéstől megdöbbsent vadakra rohan-
tak. Most már újult erővel küzdöttek és szörnyű
haraggal fordultak ismét támadók ellen, a kiket
a félelem megbénított egy pillanatra.

E perczen eldőrdült a második, s aztán a har-
madik ágyúlövés, mire a vadak örült futásnak
eredtek.

— Ez a «*Licorne*»! — kiáltott föl a vitorla-
mester.

Jack, mint a macska, hirtelen fölmászott a
zászló árboczára és szétnezzett a tengeren.

— Hajó! — kiáltott le ujjongva: — három-
árbczos hajó!

— Hát a vademberek? — kérdezte Zermatt úr.

— Menekülnek! — felelte Jack, lemászva az
árbczról.

E pillanatban több lövés dördült el egymás
után. A «*Licorne*» üldözőbe vette a menekülő
vadakat, s a mint csónakjaikba szálltak a tenge-
ren, egymás után lőtte fenébe a törékeny piró-
gákat, melyek fölfordultak és elmerültek, maguk-
kal víve a tenger mélyébe a vadakat is. Csak két
pirógának sikerült megkerülnie a Keleti-fokot, a
többi mind elsüllyedt, s a rajt levő vadak is a
tengerbe fültek.

Az ostromlottak meg voltak mentve: annak a
pár vadembernek, a ki megmenekült, bizonyára
örökre elment a kedve a visszatéréstől.

XXXII.

A «*Licorne*». — Anglia birtokba veszi a szige-
tet. — Az első esküvő Új-Svájczban. — A gyar-
mat további boldogulása.

A mentő-hajó valóban a «*Licorne*» volt, mely
a legválságosabb pillanatban jelent meg, s most
az Üdv-öbölben vetett horgonyt. Littlestone kapi-
tány, miután a hajót kitataroztatta, több havi késés
után végre megérkezett Új-Svájczba, hogy Anglia
nevében ünnepélyesen birtokba vegye a szigetet.
A két család mindjárt másnap visszatért Új-
Svájczba. Nagy örömmel látták mindnyájan, hogy
a vadak sem föl nem dűlték, sem ki nem fosztották
Felsenheimot. Valószínűleg az volt a szándékuk,
hogy a Czapa-sziget elfoglalása és lakóinak kiir-
tása után véglegesen Felsenheimban telepednek
meg, s ezért megkímélték a kényelmes lakást.

Még a körülfekvő ültetvényeket, földeket sem
bántották, sőt Zermatt úr és Jack pár nap alatt
összefogdosták háziállataikat is, melyek a hosz-
szas megszokás folytán, régi tanyájuk közelében
legelésztek és nem szöktek el, bár a vadak szabad-
on bocsátották őket.

Mivel Littlestone kapitány hírül hozta, hogy
Angliából, sőt Fokvárosból is több gyarmatos
szándékozik Új-Svájczba vándorolni, ideje volt
gondoskodni arról a helyről is, a hová az új pol-
gárokat letelepíthetik, hogy házaikat ott épít-
sék föl.

Azt határozták, hogy az új gyarmat a Sakál-
patak két partján épüljön, s Felsenheim legyen az
első falu, s később a sziget fővárosa. A «*Licorne*»,
mint a hivatalos hatóság képviselője mindaddig
az Üdv-öbölben marad, míg az új gyarmatosok
megérkeznek; ez azért volt szükséges, hogy a
földek kiosztásánál s a telkek kijelölésénél surló-
dások ne támadjanak.

Még három hét sem múlt el a «*Licorne*» meg-
érkezése óta, midőn a sziget összes lakosságának
s a hajó legénységének jelenlétében fényes ünne-
pet ültek Új-Svájczban, Zermatt Ernő vezette az
oltárhoz Wolston Anna kisasszonyt és frigyüket
a «*Licorne*» káplánja áldotta meg Felsenheim
szerény kápolnájában. Ez volt az első esküvő a
szigeten, melyet nemsokára még több is követelt.

Két esztendőre rá Ferencz vette nőül Doll
Wolstont. Ezt az esküvőt már nem abban a sze-
rény kápolnában tartották meg, hanem az új
templomban, mely Falkenhorst és Felsenheim
közt fele úton épült az árnyas fasorban; a csinos
templom tornya kimagaslott a fák közül, s már
három mérföldnyiről látható volt a nyílt ten-
geréről.

A sziget lakossága napról-napra gyarapodott.
Az új gyarmatosok mind könnyen boldogultak az
egészséges éghajlatú, termékeny szigeten, mely-
nek természeti kincsei kimeríthetetlenek voltak.

Az állandó közlekedést és forgalmat Angliával
több hajó közvetítette. A sziget nyerterményei,
az úgynevezett gyarmat-árak, évente több hajót
elláttak rakományal, s a jövedelmező kereske-
dés egyre fokozta a sziget lakóinak jólétét. Két
nevezetes kikötője is volt a szigetnek: az egyik a
Montrose-folyó torkolatában volt, a másik a
Licorne-öbölben, melyet jó kocsiót kötött össze
a sziget belsejével és az Üdv-öböllel.

Három évvel azután, hogy Anglia elfoglalta a
szigetet, Új-Svájcz lakosainak száma már meg-
haladta a kétezeret. A brit kormány meghagyta
a sziget függetlenségét, s a gyarmat kormányzó-
jának Zermatt urat nevezte ki. Együttal Indiából
őrséget is rendelt oda, s két kis erődöt építtetett
a katonaság számára: az egyiket a Keleti-fokra,
a másikat a Csalódás-fokra, melyet a «*Licorne*»
szerencsés megjelenésének emlékére Szabadulás-
foknak neveztek el.

Ez a szigetnek a története, attól a pillanattól
fogva, midőn a vihar és a hajótörés partjaira
vetette Zermatt urat a feleségével és négy gyer-
mekével. Ez a bátor, szorgalmas és értelmes csa-
lád lankadatlanul dolgozott tizenkét éven át, s
termékenynyette a sohasem művelt földet,
mely gazdagon fizetett a fáradságért.

Egy második család, a Wolston család, önként
telepedett meg a szigeten, melynek szépsége, ter-
mékenysége elesábitotta. De ekkor elkövetkeztek
a nehéz megpróbáltatások szomorú napjai. A rossz
sors üldözni kezdte ezeket a derék embereket:
hozzátartozóikról azt hitték, hogy a tengerbe fül-
tek, s egyidejűleg a vademberek is megtámadták
őket.

De ők még e válságos napokban sem estek két-
ségbe. Csüggedten bár, de Isten gondviselésében
bizva, küzdöttek a rossz sors ellen, s küzdelmük
jutalma nem is maradt el. A borúra derü követ-
kezett, az elveszítettnek hitték megkerültek, s a két
család boldogsága teljes volt.

Ez idő szerint Új-Svájcz már virágzó, népes
gyarmat, s rövid időn szűk is lesz azok befoga-
dására, a kik még egyre özönlenek a termékeny,
boldog szigetre. Most már nemcsak Angliával és
Európával kereskedik, hanem Ázsiával és Ausz-
tráliával is, melyekhez nagyon közel
fekszik; egyttal fontos katonai állo-
más is, mert az Indiai-óceán és a
Szunda-tengerek bejáratát őrzi.

A sziget boldogulása és jövője most
már teljesen biztosítva van és ámbár
angol gyarmat lett, a brit kormány
mégis meghagyta eredeti nevét, s most
is Új-Svájcznak hívják, fölfedezője, a
Zermatt-család tiszteletére.

(Vége.)

FODOR JÓZSEF.

(1843—1901.)

A magyar orvosi kar egyik büszke-
sége volt *Fodor József*, a budapesti
orvosegyetem hírneves tanára, kinek
azonban a nevét nemcsak hazájában,
hanem egész Európában jól ismerték.
Csodálatos, csaknem páratlan tevé-
kenység és akarat-erő lakozott benne.
Nagyszabású tudományos munkássá-
got fejtett ki, s e mellett ráért arra is,
hogy a társadalom egyes fontos kér-
déseivel foglalkozzék, s népszerűvé
tegye azt, a mit búvárlataiban okos-
nak és szükségesnek látott.

Érdemes ember ő arra, hogy mun-
kásságban eltöltött életének képét be-
mutassuk, ha csak rövid vonások-
ban is.

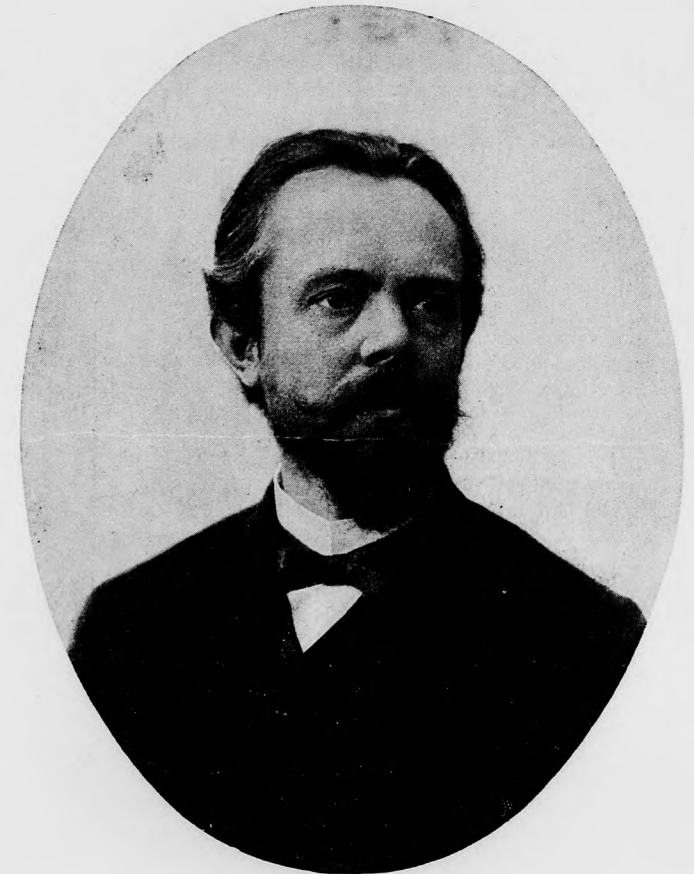
Fodor József Lakocsán, Somogy-
megyében született 1843 július 16-án.
Szülei nagy gondot fordítottak a szép
tehetségű fiú nevelésére. A középiskolát Pécsen
végezte, onnan került előbb a pesti, majd a bécsi
orvosegyetemre, s alig múlt huszonhárom éves,
mikor az orvos-tudományok doktorává felavatták.
Általános nagy műveltsége s főleg a nyugati nyel-
vekben való jártassága feltűnt tanárainak, s ezek
ajánlatára küldötte ki a kormány, hogy a külföl-
dön tanulmányozza a közegészségi viszonyokat.
Ebben az irányban nem történt addig semmi, ő
tehát mint úttörő kezdette meg dicsőséges pályá-
futását, s már mintegy ki volt szemelve arra, hogy
a pesti egyetemen felállítandó közegészségtani
orvosi tanszéknek első tanára legyen.

Midőn külföldi tanulmányait befejezte, ismere-
tekkel gazdagon tért haza, s először Kolozsvárra

neveztek ki az államorvostan tanárává 1872-ben,
s rá két év múlva a budapesti egyetemen felállít-
ott közegészségtani tanszékét foglalta el.

Gyors és szokatlan emelkedés volt ez, de a
fiatal tudós reá szolgált, mert bámulatos tevé-
kenységet fejtett ki. Olyan tehetség volt, mely
alkotásra, szervezésre, társadalmi szereplésre a
legnagyobb mértékben alkalmasnak látszott.

Huszonnyolcz évig működött, mint egyetemi
tanár; a hazai közegészségügynek ez alatt a
hosszú idő alatt valóságos apostola volt. Nagyon

FODOR JÓZSEF.

sokat irt. Munkái közül nem egy európai hirre
jutott; gyakorlati eszméit részint hazánkban,
részint Európa más országaiban valószínűleg meg,
s ha Európa orvosai összegyűltek: *Fodor József*
egyéniességének és tudásának csak akkor érezhet-
ték kartársai messze kiható jelentőségét.

Az ő szép és hasznos életét szomorú események
is elkeserítették. Családját egymásután érték csa-
pások; fájt neki az a tudat is, hogy sok szép esz-
méjének a megvalósítására ide haza nem volt
kedvező a talaj. Pedig férfikora legszebb éveit
áldozta fel örökös munkában, hogy ezt a célját
elérje. Jutott ki neki az elismerésből. Megválasz-
tották a Tudományos Akadémiába tagnak, meg-
választották külföldi egyetemek is tiszteletbeli

doktornak, kapott nagy kitüntéseket — amde a legszebb jutalom reá nézve mindig az a csak-nem rajongó szeretet volt, melylyel irányában tanítványai, a fiatal orvosok viseltettek.

Nem volt egészen ötvennyolcz éves, midőn a halál váratlanul elragadta. Őszinte és általános nagy részvét kísérte sirjába. Emléke pedig áldott marad az utódok előtt.

ZENE.

Rovatvezető: Recht Sándor.

Iskolai énekkarok.

Nagyszombat városában jártam a minap. A hangverseny, melyben közreműködni kellett, este nyolcz órára volt kitűzve, úgy hogy ráértem keresztül-kasul járni a várost s megismerni a felvidék egyik legélénkebb városkáját, meg a helyeket, mikhez annyi történelmi emlék fűződik. Lelkemben azonban örök emlékül nem ezek a képek maradtak meg; egészen más dolog az, mire a legnagyobb örömmel gondolok vissza, valahányszor Nagyszombat jut az eszembe. A kath. főgimnázium énekkarának egy próbája az, mit én elfelejteni nem fogok soha.

Egyik szives kalauzom, a kath. főgimnázium tanára, meghívott az énekkarnak a próbájára. Ezt az énekkart ő alapította és tanította be. Soha sem fogom elfelejteni ezt a képet, meg azt az örömet, melyet e kép látására éreztem. Körben a fiúk, lehettek vagy negyvenen 12—13 évestől 17—18 évesekig, közből a professzor úr karmesteri pálczával a kezében. S felhangzott a dal, komolyan, méltósággal teljesen: egyházi énekek többszólamú kardala. Az arczokon lelkesedés, a szemekben az örömmel s belső gyönyörnek a tüze ég s a levegőben édes harmoniák gazdag változása. A vezető-tanár kezében az a kis karmesteri pálcza egy egész új, sokak előtt ismeretlen világot varázsol elő, az ő lelkéből a lelkesedés átröpül a gyermekek szívébe s bár negyven gyermeknél negyven részre kell oszolnia, mindenütt egyformán hat, egyformán kelt eddig ismeretlen élvezet iránt érdeklődést.

Hogy miért szép ez? Hát kell-e azt külön magyarázni? Igenis, úgy látszik, hogy kell, mert ha nem kellene, régen támadtak volna hazánk minden iskolájában a nagyszombatihoz hasonló énekkarok.

Nálunk s különösen az iskolákban, még ma sem érezzük eléggé, hogy voltaképpen mennyi és milyen élvezetet ad az ének. Azt hisszük, hogy ha megismertünk s elénekeltünk egy népdalt, azzal már kimerítettük az énekekben található élvezetet s megismertük mindazt a szépet, a mit az ének adhat; pedig korántsem. Akkor még az éneklés legelemibb részét ismerjük s a legprimitívebb élvezetet találhatunk. Az énekhang épen olyan hangszer, mint bármely más hangszer, s a legszebb művészi termékek épen a többszólamú ének terén találhatók. Ha együtténeklés útján ezeket a műremeket megismerjük, belőlük a művészetek iránt oly szeretetet és becsülést meríthetünk, a mi egész életünkre elhatározó befolyással van. A többszólamú énekek egy egészen új és ismeretlen világot juttatnak kifejezésre, melynek megismerése megemészteti a lelket s a gondolkodást a tisztább s nemesebb eszmék felé vonzza. Az énekpróbák, hol egy közös cél szeretetében találkoznak az ifjak, szorosabb kapcsolatot vannak hivatva teremteni a különböző korú diákok között, olyat, mely csak

nemesítőleg hathat ifjabb s idősebbre egyaránt. Az énekpróbák vagy az iskolai karénekek ugyanazt a feladatot teljesíthetik a művészet terén, mint a milyet az irodalom terén az önképzőkörök teljesítenek. Idejekorán beoltanák az ifjak szívébe a zene és ének iránti szeretetet. Azok, a kik már az iskolában megszerették az együtténeklést és élvezték a gyönyört, melyet egy-egy szép karének előadása kelt, magukkal viszik ki az életbe az együtténeklés szeretetét s felnővén, nem fognak késni dalkörökbe belépni vagy ilyet alapítani. S a dalkörökben nagy kulturális feladatai vannak, a társas szellemet a legszebb és legnemesebb módon fejlesztik, ébren tartják a művészet iránt való érzéket s kifejezést adnak a hazafüti lelkesedésnek.

Nincsen olyan iskolai ünnepély, a hol ne éreznők szükségét egy-egy karének előadásának. Nincsen olyan kirándulás, a hol ne szeretnénk a közös örömmel közös dalban kifejezést adni. Nincsen olyan egyházi szertartás, a hol ne ének vinné a főszerepet. S hígyjétek el, ifjú olvasóim, nincsen olyan egyenes és rövid út, mint az az út, melyen a felszálló hang viszi keblünk hő fohását az Úr zsámolyához. Zsolozsmáinkat vagy az Alleluját együtt küldjük az Istenhez, de ha idejekorán meg nem tanultuk a módját, hogy miképen tegyük azt: ott a templomban nincsen rá idő megtanulni.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Márczius 15-dike a középiskolákban.

A brassói róm. kath. főgimnázium ünnepélye ketős ezélt szolgált: az évfordulónak és Vörösmarty Mihálynak emlékét. Márczius 15-dike fontosságát Veress Gy. VIII. o. tan. fejtette ki. Makoldy Győző Vörösmarty lyrájáról tartott felolvasást. Hét tanuló — négy hegedűn, kettő zongorán, egy harmoniumon — kivonatot adott elő Erkel «Bánk bán» operájából.

Az aradi főgimnáziumban Goldzieher Albert VIII. o. t. Petőfiről szóló dolgozatát olvasta fel. Bing János VIII. o. t. igen szépen énekelte Schuman a híres balladáját, «A két granátos»-t. A férfikar előadta Unger Mór tanártól szerzett «Kalóz-dal»-t. A közönség zsúfolásig megtöltötte a dísztermet, élén Urbán Iván főispánnal.

A kolozsvári róm. kath. főgimnáziumban Kuncz Ödön VIII. o. tan. méltatta a 48-as alkotások értékét. Dr. Erdélyi Károly igazgató lelkes beszédet tartott.

A kassai prem. főgimnázium nagyszabású ünnepséget rendezett. Előadták az «Árpád álma» cz. költeményt, melyet Szalóky Géza és Sziklay Ferenc VIII. o. tanulók írtak. A műnek öt képében Árpád (Stefányi Jenő VIII. o. tan.) változva Lehel, Zrínyi, Rákóczy és egy honvéd alakjában jelenik meg. Ármány (Szobota József VI. o. t.) pedig felváltva mint Konrád Montecuccoli, hírnök és Haynau szerepel. A megnyitó beszédet Polák Gyula mondotta. Szentgály Gyula, a kecskeméti zeneakadémia igazgatója indulót írt a gimnázium számára és azt ezen alkalommal mutatta be a zenekar.

A keszthelyi kath. főgimnáziumban Takács Jenő VIII. o. t. megnyitója után Szemere Lajos hosszabb felolvasásban tárta elő a márcziusi eseményeket.

A pozsonyi kir. kath. főgimnáziumban Kejzlár Gyula VIII. o. tan. tartott szónoklatot. Horváth VIII. o. t. előadta az «Egy gondolat bánt engemet» költeményt, melodramás kísérettel. Dukesz Mór Czuczor szereplését ismertette a szabadságharcban.

A nagyszombati kath. főgimnázium ifjai kivonultak a város végén elesett honvédek emlékkövéhez, itt koszorút tettek le, miközben Szauder József VII. o. t. beszélt, magyar ruhába öltözött társai pedig szavaltak. Este az «Aranylakodalmom» előadását nézte meg a diákság.

A soproni Láhne-féle nevelőintézet szónoka Kiss Pál tanár volt. Ezenkívül sok szép hazafias szavallat és zenei előadás gyönyörködtette a hallgatóságot.

Az ungvári kir. kath. főgimnáziumban Mazuch Ede tanár lelkes szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt, melynek jelentőségét Semtei Róbert VIII. o. t. fejtette ki. Románecz A. a szabadságot tárgyaló dolgozatát olvasta föl.

A debreczeni ev. ref. főgimnázium ünnepsége dr. Gulyás István tanár beszédével kezdődött. Elszavallták Erdei Károly VIII. o. tanulónak «Petőfi» című ódáját. Nagy Sándor önképzőköri elnök alkalmi beszédet tartott, majd a zenekar magyar nótákat adott elő Mácsay Sándor tanár átíratában.

A lugosi állami főgimnáziumban a diákok eljátszották Kozma Andor «Fényözön» cz. dramoletjét. Márczius 15-dikének dícsőségét Nobl Sándor VII. o. t. fejtegette.

A fehértemplomi állami főgimnáziumban Gál Jenő VIII. o. t. volt a szónok. Utána több növendék hazafias költeményeket szavalt.

Gabelsberger-ünnepélyt tartott a dévai főreáliskolai «Markovits-gyorsírókör». Téglás Géza emlékbeszédben méltatta a nagy gyorsíró érdemeit, Kiss Zoltán VII. oszt. tan. életrajzát ismertette, Madincea Gyula VI. o. tan. alkalmi költeményt szavalt. Ezután látványos írásverseny volt a gyakorló tagok számára, melyet a «Gabelsberger-induló» előadása követett.

Ifjúsági színelőadás. «Az ember tragédiája»-t játszották el márczius 18-dikán a kolozsvári Nemzeti Színházban, a diákság számára. A bevezető előadást dr. Erdélyi Pál, az egyetemi könyvtár igazgatója tartotta. Adám szerepét Tompa Kálmán, Éváét Gazdy Aranka adta.

Poéták alkonya. Az ungvári főgimnázium «Dayka-önképzőkör»-ében márczius 3-dikén vitatkozó ülés volt, erről a tárgyról: Előmozdítja-e a versírás az önképzést? Igen érdekes és magas színvonalú eszmévaltás kerekedett, végezetül a többség arra az eredményre jutott, hogy a versírásból származó előnyt a legkevesebbre becsüli. Ez a vélemény Mazuch Ede vezetőtanár helyesléssel is találkozott. Örvendetes, hogy az ifjúság önmaga kezdi belátni, hogy az önképzőkörnek komoly szellemi munka a célja, nem pedig hiábavaló versfaragás.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 12. feladvány megfejtése:

1. He7—d5 (7 változat).

13. sz. feladvány.

Clarke D. Victoriában.

A Sydney Morning Herald pályázatán győzött. Világos: Kd6; Va3; Ba2 és f3; Fc5; Hf1 és g1; gy e4.

Sötét: Kg2; Vh1; Bg8 és h8; Fa4 és c1; Hd2 és h7; gy d7, e6 és h2.

Világos indul és a második lépésre mattot jelent. (A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

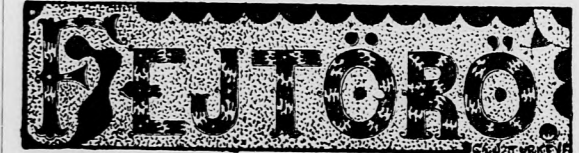
13. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Pillsbury H. N.	Tarrasch dr.	Pillsbury H. N.	Tarrasch dr.
1. d2—d4	d7—d5	27. Be1—f1	b5—b4
2. c2—c4	e7—e6	28. He3—e2	Vc6—a4
3. Hb1—c3	Hg8—f6	29. Hf2—g4	Hf8—d7
4. Fc1—g5	Ff8—e7	30. Bf4—f2	Kh8—g8
5. Hg1—f3	Hb8—d7	31. He2—c1	c4—c3
6. Ba1—c1	röv. els.	32. b2—b3	Va4—c6
7. e2—e3	b7—b6	33. h2—h3	a6—a5
8. e4×d5	e6×d5	34. Hg4—h2	a5—a4
9. Ff1—d3	Fc8—b7	35. g2—g4	a4×b3
10. röv. els.	c7—c5	36. a2×b3	Be8—a8
11. Bf1—e1	c5—c4	37. g4—g5	Ba8—a3
12. Fd3—b1	a7—a6	38. Hh2—g4	Fd5×b3
13. Hf3—e5	b6—b5	39. Bf2—g2	Kg8—h8
14. f2—f4	Bf8—e8	40. g5×f6	g7×f6
15. Vd1—f3	Hd7—f8	41. Hc1×b3	Ba3×b3
16. He3—e2	Hf6—e4	42. Hg4—h6	Be7—g7
17. Fg5×e7	Be8×e7	43. Hg2×g7	Kh8×g7
18. Fb1×e4	d5×e4	44. Vh4—g3†	Kg7×h6
19. Vf3—g3	f7—f6	45. Kg1—h1	Ve6—d5
20. He5—g4	Kg8—h8	46. Bf1—g1	Vd5×f5
21. f4—f5	Vd8—d7	47. Vg3—h4†	Vf5—h5
22. Be1—f1	Ba8—d8	48. Vh4—f4†	Vh5—g5
23. Bf1—f4	Vd7—d6	49. Bg1×g5	f6×g5
24. Vg3—h4	Bd8—e8	50. Vf4—d6†	Kh6—h5
25. He2—c3	Fb7—d5	51. Vd6×d7	c3—c2
26. Hg4—f2	Vd6—c6	52. Vd7×h7±	

Játszották Hastingsben a nemzetközi mesterverse-nyen 1895 augusztus 6-dikán. Ekkor tünt föl a fiatal Pillsbury a sakkozó világnak; nemcsak megverte e remek partiban a világhírű nürnbergi dok-
tort, hanem az első díjat is megnyerte.

Hírek. Az Egyesült-Államokban tömeges levelező-játék folyik; a keleti államok vezetője New-York, a nyugatiaké Illinois; 115 pár mérkőzik.

A sakkrejtvényt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Benke Sándor, Alexy Lajos, Köszler Arthur, Herzl Kálmán, Blau Miksa, Stenger Mór, Lázár Bertalan, Mihályfi Ernő és Zoltán.

Jelige: Fejtörő az elme sportja

Földrajzi kérdés:

Hogyan oszlik el szárazföld és víz %-okban kifejezve a földnek északi, déli, keleti, nyugati, északkeleti (a szárazok), délnyugati (a vizek és mekkora az egész föld felszínén a szárazföld és a víz eloszlása %-ban és []-kilométerben?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. április 7.

25. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Büvös négyzet:

30	39	48	1	10	19	28
38	47	7	9	18	27	29
46	6	8	17	26	35	37
5	14	16	25	34	36	45
13	15	24	33	42	44	4
21	23	32	41	43	3	12
22	31	40	49	2	11	20

Képrejtvény: Árpádok uralma.

Helyesen fejtették meg: Donáth Géza, Déchy Iván, Barenz Gábor, Magos Sándor, Lázár Bertalan, Stenger Mór, Laufer István, Schlesinger Arthur, Widder Ernő, ifj. Szóts Farkas, Franczen Péter, Rosenkranz Nándor, Deutsch Jenő, Szigeti Endre, Kohn Benő, Rechnitzer Aladár, mérki Piller Imre, Neubauer Béla és Dezső, Véghelyi Gyula, Kutlik Félix, Hild Lajos, Polgár Pál, Horvát Andor, Jurenák Géza, Simonyi Kálmán, Dortsák Lajos, Balassa László, Fejér József, Galambos Kálmán, ifj. Barthonek Károly, Kuzma Albert, Vécsei Ferencz, Krausz Arthur, Kovács Aladár, Kiszely Géza, Neoschil Antal és Sándor, A kassai «Pázmány kör», Rosenberg Ferencz, Emmerling László, Inzelt Lajos, Borosnyay Oszkár, Glósz Ödön, Grüner István, Hoensch Gusztáv, Lázár Béla, Prágyik Flóris, Papp Szász Tamás, Giller János, Apfel Emil, Kunja Jenő, Géczy Géza, Bohrandt Lajos, Antony Gyula, Popper József, Belcsák Aladár, Sacellary György, Sándorfi Dezső, Dösch Károly és Emil, Wundszám Sándor, Znojemszky Nándor, Benke Sándor, L. Gyárfás Elemér, Benkő Gyula, Neuman Ferencz és Károly, Alexy Lajos, Herezog Emil, Flam Róbert, Fink Tibor, Schulz Károly, Mattyasovszky Lajos, Schäffer Lipót, Gedeon Andor, Köszler Arthur, Przybilla Jenő, ifj. Prokop Sándor, Grossmann Ernő, Baruschka József. A jutalmú kitézett könyvet (Tocsek H. «A bújdósó fiú») Alexy Lajos győri előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Sz. A. (Mikes.) Lévy Mikesének a hatása alatt írta, de a másolat nagyon elmosódott, sőt jobban mondva elapult. — Németh Béla (Modor, IV. éves képzőnövendék) el szeretné adni a «Tanulók Lapja»-nak múlt évi folyamát, ha valaki hajlandó volna megvenni, forduljon a címzetthez levélbelileg. — Sch. A. (Komárom.) Köszönöm a meghívót. Tudósítását csak küldje be. — Unger Ullmann Elek. Azt a költeményt valamely lapban olvashatta. Önálló költeményes kötet tudtukkal nem jelent meg attól az írótól. Kérését nem teljesíthetjük. — Értekezés. Nem feledkeztünk meg róla, de annyi a dolgunk, hogy a hosszabb kéziratok elolvasását a husvéti szünetre kellett hagynunk. — T. S. (Nagykanizsa.) Olyan magyar lap nincsen, legalább számbavehető nincsen. A levelében említettél jó lesz szóba sem állani. A sakk megtanulásához gyakorlat kell. Forduljon olyanhoz, a ki maga is tud sakkozni, s ha már az alapfogalmakkal tisztában van, a sakk-könyveknek is jó hasznát veheti. — Vértés Tivadar. Azért nem volt neved a megfejtők között, mert nem fejtetted jól meg. — L. B. (Eger.) Beküldött rejtvénye nem közölhető. — Z. G. Az a bizonyos keresztnév.

LAPUNK OLVASÓIHOZ.

Az 'első félév utolsó száma ez. Ha annak a sok levélnek, melyek örvendezve emlékeztek meg a «Tanulók Lapja»-nak érdekes és tanulságos voltáról, hitelt adhatunk, úgy megnyugvással és fokozottabb kedvvel folytatjuk tovább a megkezdett

munkát. Nem hiányzott belőlünk az igyekezet, hogy mindig csak jót és érdekesebbet adjunk.

E mellett maradunk továbbra is.

A «Tanulók Lapja», mint szives jó barát kíván ezen túl is beköszönteni a magyar ifjúsághoz. Nem nyújt gyámolító kezét semminemű hibás ambícióknak, de vezetője és barátja lesz minden számbavehető komoly törekvésnek.

Első cikkjei hirdetik a komoly munkásságot, buzditnak hazafias lelkesedésre, de nem olyanra, a mely csak henye dícsérvésben nyilatkozik; megbeszélnek fontos kérdéseket, a jellem fejlesztésére törekvesnek.

A má odik félévben folytatjuk Bulwer hatalmas regényét «Pompéji pusztulás»-t, melynek drámai erőttől duzzadó jelenetei lekötik a figyelmet, s mély tanúságot rejtenek magukban. A regény első fele jóformán csak bonyolítás volt, melyből nagy erővel bontakozik ki a vég, mely a bűnösöket lesújtja, a jókat fölemeli.

A márczius végén befejeződő Verne-regény helyett Jancsó Benedek dr.-nak, a kiváló írónak és tanárnak Körösi Csoma Sándorról írt a «Tudomány hőse» cz. munkáját kezdjük meg, a mely a magyar diákságot bizonyára nagyon fogja érdekelni, mert olyan emberről szól, a ki fajunk szeretetétől vezetve egész életét egy nagy és dicső feladat megoldására szenteli.

Ezzel egyidejűleg közlünk egy bájos falusi történetet, a «Vasárnapi emlékek»-et, melyhez Görö Lajos készített izlées és csinos rajzokat.

Minden számban lesz ismeretterjesztő cikk: a széptudományok, irodalomtörténet, földrajz, természetrajz, természet, népszerű csillagászat köréből, melyeket mind szakavatott emberek írnak.

A mennyiben a napi események sorából valami jelentőséges kiemelkedik, arról is megemlékezünk, a minthogy a múlt félévben sem hagytunk figyelmen kívül semmi fontosat.

Zene- és sakk-rovatunk az érdeklődőknek szereznek örömet, s fejtörő kérdéseink nemesak mulattatni, hanem oktatni is fogják az ifjúságot.

Az önképzőkörök munkásságát továbbra is figyelemmel kísérjük, s azokról időről-időre beszámolunk.

Ime ezt kívántuk elmondani. Ha a magyar diákságnak lapunk iránt tanúsított szeretete továbbra is így kitart, s ha híveink száma ilyen arányban emelkedik a «Tanulók Lapja» az lesz, a mit céljajuk kitézett: lelki vezetője a magyar ifjúságnak.

A «Tanulók Lapja»-nak előfizetési ára:

Egész évre	9 kor. 60 fill.
Fél évre	4 " 80 "
Negyed évre	2 " 40 "

Azok, a kik április 1-jétől kezdve fizetnek elő a «Tanulók Lapja»-ra, a Bulwer «Pompéji pusztulás» című regényének folytatásait könyvalakban 60 fillért megkaphatják a kiadóhivataltól.

A «Tanulók Lapja» szerkesztősége.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kelek és díszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kelek az ideig jórészt Bécsből szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kérésre bérmentve.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A FELTÁMADÁS ÜNNEPÉN.

Az «Alleluja» diadalmas hangjai hirdetik a világnak, hogy a Halálon győzedelmeskedett az Örök Élet.

Az Üdvözítő feltámadásának nagy napján büszke, fölemelő érzés szállja meg lelkünket, mert az emberi küzdelmek minden hiú czélja

eltörpül a mellett a másik nagy czél mellett, mely a föld porából fölfelé törekszik. A kifáradt, elnyűtt, erejétől megfosztott testnek előbb-utóbb porrá kell válnia, ámde a lélek nem hal meg. Égi szárnyakat ölt s röpköd föl az igazi hazába, hogy élje az igazi életet.

Dicső, magasztos hit ez, mindennél drágább, mihez e földi életben ragaszkodunk.

KRISZTUST KIGUNYOLJÁK.